

L-kuckó

L-HANGOLÓ

Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd egyre gyorsulva:

- la-lá-le-lé-lu-ló-la-lá-le-lé-lu-ló...
- jalá-jelé-jilí-joló-jalá-jelé-jilí-joló...
- kalla-kelle-killi-küllü-kalla-kelle-killi-küllü...
- tilili-tülülü-talala-tululu-tilili-tülülü-talala-tululu...

Ejtsük tisztán a következő szó párokat, majd mondjuk az egész szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként:

- illan-villan
- csillog-villog
- illeg-billeg
- ámul-bámul

Ejtsük tisztán a következő szósorokat, mondatokat, majd mondjunk egy-egy szósort, mondatot gyorsabban, nyelvgyötrőként ismételve:

- olló, holló, halló, hulló
- különk kolonc, kilenc kilincs
- Lali lova lába lila.
- Megbotlott a lovam lába.

Láblógázók

Üljünk fel a padra, asztallapra, és lógázzuk a lábunkat, kalimpáljunk vele váltva előre-hátra!

Kalimpáljunk ritmusra: mondogassuk a *Lóg a lába, lóg a* kezdetű mondókát, miközben a kalimpáló lábunkkal negyed értékenként irányt váltunk:

<u>L</u> óg a lába, <u>l</u> óg a,	□□	ti-ti-ti-ti tá-tá
<u>n</u> incsen semmi <u>d</u> olga,	□□	ti-ti-ti-ti tá-tá
<u>m</u> ert ha dolga <u>v</u> olna,	□□	ti-ti-ti-ti tá-tá
<u>a</u> lába nem <u>l</u> ógna.	□□	ti-ti-ti-ti tá-tá

Aki csak a lábát lógázza, mert nincs semmi dolga, arról könnyen azt gondoljuk, hogy lusta. Csúfolódva mondjuk a *Kelj fel, lusta* kezdetű mondókát, mintha cicának mondanánk! Ritmusa ugyanaz, mint az előző mondókának:

<u>Kelj</u> fel, <u>lusta</u> , <u>kelj</u> fel,	□□	ti-ti-ti-ti tá-tá
<u>itt</u> a <u>tejfel</u> , <u>nyald</u> fel!	□□	ti-ti-ti-ti tá-tá

Alakítsunk lógakórust: egyik szólam a láblógázó mondókát, másik szólam a lustacsúfoló mondókát mondja, ritmikus szövegmondással. A láblógázók jól érzik magukat, nincsen semmi gondjuk. A csúfolódók irigykedve, piszkálódó hangon mondják közben a magukét, kétszer is megismételve a felszólítást. A két szólam szövegritmusát próbáljuk összehangolni! Ha sikerül, egyszerre fogják befejezni a *lógna / nyald fel* szavakkal.

FAGYIZÓ

Képböngésző

Nézzük meg a nyitó oldalpár (70–71. o.) képét: Ki lógázza a lábát? Hol ül? Mit csinál még?

Hogy hívhatják a fiút L-lel (L-kezdőbetűvel)? – Lali, Laci, Lehel, Leó, Levi, Lóci, Lőrinc...

És ha kislány ülne az ágon? Őt hogy hívhatnák L-lel? – Lea, Lenke, Lili, Lilla, Liza, Lujzi, Luca...

Milyen fagyit nyalogathat l-lel (a szóban legyen benne az l)? – málna, vanília, csokoládé, karamella, zöldalma, stracciatella, raffaello...

Állítsunk össze az L-es név- és fagyikínálatunkból egy mondókát. Pl.:

Laci, Luca, Lóci, Lilla álma:

vanília-karamella-málna.

Laboda

Tamkó Sirató Károly *Laboda* című verséből kiderül a fagyi titka. Mit jelenthet a vers címe? – Hallgassuk meg a gyerekek válaszait, ötleteit, de ne pontosítsuk! Figyeljék meg a versben, kinek van igaza!

Olvassuk fel a verset, majd beszéljünk:

Mit jelent a Laboda szó? (név) Miféle név ez?

- Nem keresztnév, az biztos. Senkit sem anyakönyveznek pl. így: Kovács Laboda.
- Becenév már lehet. Kinek adnátok ezt a nevet? Pl. aki szeret labdázni.
- Beszélő névnek is nevezhetjük: a név elmond egy tulajdonságot, elárul valamit a név viselőjéről. Pl. nagyon mozgékony gyerek.
- Költői nyelvjáték is alkothatta a nevet. Figyeljük meg a rímzavakat, mivel csendül össze a Laboda név! – tanoda / Laboda / amoda / a foga / -ben oda

Mit jelent a „tanoda” szó? – Ahol tanítanak, az a tanoda. Tehát az iskoláról van szó.

Miért késett el Laboda az iskolából?

Olvassuk fel a verset, a költői játékot és Laboda mozgékonyágát érzékeltetve! A gyerekek készüljenek fel a hangos olvasásra, majd hallgassuk meg, ki lesz a leginkább laboda!

Fagyiséta

Ha jó idő van, és van rá lehetőségünk, sétáljunk el egy fagyizóba, és válasszanak a gyerekek maguknak egy-két gombóc fagyit! (A vendéglátás megoldható az osztálypénzből is.)

Fagyizás közben vagy után megbeszélhetjük: Ki mi alapján választott? Sikerült-e jól választani?

Milyen a fagyi? (név, szín, íz, állag, különlegesség)

Fagyitervek

Eszközanyag: Rajzlapok, színes ceruzák, filctollak, ollók, ragasztók

Választható kreatív feladatok (akár többet is meg lehet oldani):

- Ha fagyizót nyitnál, milyen fagyialtkülönlegességek lennének benne? Írd le néhánynak a nevét és a jellemzőit!

- Adj nevet a fagyizódnak! Készítsd el a fagyizó plakátját vagy képes reklámanyagát! (rajz, papírapplikáció, kollázs)
- Írj egy reklámverset, ami a fagyialtozóba csalogatja a vendégeket!

ÉDESSÉGEK

Légyböngésző

Eszközigény: Számítógép, digitális tábla

Nézzük meg jobban a nyitó oldalpárt (70–71. o.): Milyen színek uralkodnak rajta?

Hol látjuk a lila árnyalatait? Mi lehet ez a kis rovar?

Keressétek meg a gyerekek a nevét az oldalpáron!

Hogy mutatkozna be az itt látható légy, ha beszélni tudna? – Hallgassuk meg a válaszokat!

Ha kiderül, hogy valaki már el is olvasta Szabó T. Anna *Légy* című versét, bízzuk meg a vers hangos felolvasásával! Ha nincs ilyen gyerek, olvassa fel a pedagógus a verset!

Hogy mutatkozik be ez a légy? Mit tudunk még meg róla?

Mi a különbség „a lila légy” és „lila légy” között? (A „légy” szó több jelentésű: 1. rovar, 2. legyél.)

A vers párbeszédese, ezért párban, szereposztással olvassák el a gyerekek a verset! Majd cseréljenek szerepet, és olvassák el újra!

Hallgassunk meg néhány versbeszélgetést a vállalkozó pároktól!

Majd kérdezzük meg a gyerekektől: Csak a festéktől lehet egy légy lila?

Figyeljünk meg a *Légyszínek* című tankockán néhány légyfajtát, és nevezzük meg a színeiket!

A képek kattintással nagyíthatók, az „i” fölött megtaláljuk a légyfajta nevét.

Kattints ide!

Mire szállnak a legyek, dongók, darazsak? – édesre

Milyen fagynak van lila vagy lilás a színe? – erdei gyümölcsös, áfonya, fekete ribizli

Milyen lekvárnak van lila vagy lilás a színe? – szilva, szeder, áfonya, ribizli, szamóca

Milyen édességet ismerünk, aminek lila a márkaszíne? – Milka csoki

Milyen név bújt el a Milka márkanevben? – Ilka (az Ilona beceneve, de önálló név is lehet)

Ilka-Milka

Keressük meg az ilkás-milkás verset! Ki találja meg hamarabb?

Az ügyes névkeresők közül egy vállalkozó olvassa fel Kiss Ottó *Ilka boci* című versét!

Mi benne a vicces? Mi az, ami nem érthető?

Mit jelentenek ezek a kifejezések:

- húzták – piszkálták, ugratták, csúfolták
- kolomp – csengőhöz hasonló, fémlemezéből készült, állat nyakára erősített jelzőeszköz
- nem bírta – kétféleképpen érthető: 1. nem bírta a lánc súlyát, 2. zavarta a szoros lánc

Keressük meg a sorok végén a rokon hangzású, rímelő szavakat! Hány sorból áll a vers? Mit veszünk észre?

- 1–2., 5. sor: Ilka / Milka / bírta (magánhangzói: i/í-a)
- 3–4. sor: bolondoz / kolomphoz (magánhangzói: o-o-o)

A sorok ütemekre tagolása is szabályos. Ezt nem fontos a gyerekekkel felfedeztetni, elég, ha a felolvasás során, a ritmikus szövegmondásnál figyelembe vesszük és érzékeltetjük. (A sorok mentén külön jelöltük az ütemek szótagszámát és a rímképletet, a versforma neve: limerick.)

Olvassuk el a gyerekekkel közösen is a verset!

Egy <u>boc</u> it <u>úgy</u> hívtak: <u>Il</u> ka,	3 3 2 a
<u>l</u> ila volt, <u>hú</u> zták, hogy: <u>Mil</u> ka	3 3 2 a
– <u>az</u> t hitték, <u>bol</u> ondoz,	3 3 b
<u>de</u> csak a <u>kol</u> omphoz	3 3 b
<u>szor</u> uló <u>l</u> áncot <u>ne</u> m <u>b</u> írta.	3 3 2 a

Milka-tagolás

Eszközigény: Egy tábla Milka csoki (szükség esetén kettő)

Bontsunk ki egy tábla Milka-csokit! Hány sorból áll? Egy sorban hány „kocka” van? Jut-e mindenkinek az osztályból? Hány tábla csoki kell, hogy mindenkinek jusson egy csokikocka?

Ha sikerült a számítás, tördeljük fel a csokit, és osszuk szét a gyerekek között! (Nem muszáj azonnal, szétoszthatjuk a szünetben vagy tízórai után is. Hasonlóan a fagyizáshoz, a szülővel egyeztetve, osztálypénzből mehet a kóstoló.)

ÁGAK, LEVELEK KÖZT

Lappantyú

Eszközigény: Számítógép, digitális tábla

A nyitó oldalpár (70–71. o.) másik színe a sárgászöld és néhány árnyalata. De nem csak a leveleknek van ilyen színe. Min fedezhetjük fel még a levélszíneket?

Mihez hasonlít a madár tollruhája? – Mintha terepszínű ruha lenne. Vadászok, katonák hordanak terepszínű ruhát, hogy jobban beleolvadjanak a környezetbe. Ez a madár is ugyanezt teszi (állatok esetében a terepszínt rejtőszínnek nevezzük). Tudjátok-e, mi a neve? Ki találja meg gyorsan?

Olvassuk fel Szabó T. Anna *Lappantyú* című versét! Figyeljék meg a gyerekek, mit tudunk meg a madárról!

Gyűjtsük össze előbb a tudnivalókat (információkat), majd nézzük meg a *Lappantyú* című tankocka képeit, filmrészleteit a madár rejtőzéséről, hangjáról, repüléséről!

Kattints ide!

Ezután keressük meg a versben az l betűt/hangot tartalmazó szavakat! Elég sok van. A lapulás, lappangás, lapos repülés „rejtőhangjáról” van szó. Így a madár neve jobban belesimul a hangkörnyezetbe.

Olvassuk fel hangosan úgy a verset, hogy figyelünk a l hangok lebegő, lágy hangzására!
Felkészülés után néhány egyéni vállalkozó olvassa fel a verset!

Lombhullás

Janicsák István *Lombhullás* című verse még inkább l hangkörnyezetet teremt. Olvassuk fel a gyerekeknek, akik hallás után próbáljanak minél több l hangot tartalmazó szót felidézni a versből! Vajon mennyit tudunk összegyűjteni?

Ellenőrizzük a megfigyelésünket: olvassák el a gyerekek is magukban a verset, és keressék azokat a l hangú szavakat, amelyeket nem vettek észre! Melyik szó a „kakuktkojás” (ami kilóg a többi közül)? – Névelővel együtt: „a parkban” (nincs benne l).

Olvassuk fel a verset egészen halkán! Majd vegyük még halkabbra, olvassuk suttogva! Végül halkítsuk le teljesen: olvassuk hang nélkül, csak szájmozgással a verset!

Rejtőkép

Eszközigény: Színes falevelek, színes papírok, ragasztók, ollók

A lappantyú színével és alakjával is olyan, mint az ág vagy az őszi levél.

Ha ősz van, gyűjtsünk színes leveleket, és préseljük őket néhány napig! Tavasszal, nyáron is lehet találni sárgászöld, zöldesbarna, bordó leveleket, csak jóval ritkábban fordulnak elő. De színes papírokkal, főleg merített, gyúrt papírból kivágott formákkal pótolhatjuk az őszi színvilágot.

Készítsenek a gyerekek préselt levelek, színes papírok felhasználásával kollázsképet, amin az ágon, levelek közt lapuló, rejtőző lappantyút ábrázolják!

Végül figyeljük meg egymás képeit! Melyik madárnak sikerült jól elbújnia?

Bújócska rejtőszínekben

Készítsünk elő egy nagy bújócskajátékot ligetes területen, ahol fák és bokrok között, illetve a fűben, avarban jól el lehet bújni! Kirándulhatunk a közeli parkba, erdőbe. A játékhoz mindenki öltözködjön rejtőszínekbe: olyan ruhába, ami a fák, bokrok között kevésbé feltűnő, jól beleolvad a környezetbe (és ami nem baj, ha játék közben bepiszkolódik)!

LÓCI LOVAG

A lovag dolga

Mondjuk az alábbi lovagoltató mondókát ütemesen (negyed értékenként) előre-hátradőlve, mintha lovagolnánk:

Höcc-höcc, lovas katona,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
ketten ülünk egy lóra.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
Zabot adunk a lónak,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
cukrot a kis csikónak.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

A lovag is lovas katona volt, de nem akármilyen. Eredetileg a lovagok a király kíséretéhez tartoztak, és a földesurak közül kerültek ki. A lovag páncélja, lova és kiképzése sokba került, és egész életük a harcról szólt. Lovagi tornákat vívtak, hőstetteket vittek véghez. Istent és a királyt szolgálták, az igazi lovag hűséges volt és szolgálatkész. És még milyen? Megtudjuk Lóci történetéből.

Olvassuk fel a gyerekeknek Miklya Luzsányi Mónika *Lóci, a lovag* című történetét eddig a mondatig: „...nehéz lovagnak lenni, ha eltűnt minden sárkány.”

Kérdezzük meg a gyerekeket: Mit gondoltok, mit mondhatott erre apa?

Hallgassuk meg a válaszokat, majd folytassuk az olvasást eddig a mondatig: „Hanem mi? – kérdezte csodálkozva Lóci.”

Kérdezzünk tovább: Erre mit válaszolhatott apa?

Hallgassuk meg a gyerekek válaszait, majd olvassuk végig a történetet!

Végül tegyük fel a kérdést: Mi a lovag egyik legfontosabb feladata?

Kinek lehet Lóci a lovagja? Kinek lehetünk mi a lovagjai?

Szerintetek lányok is gyakorolhatják ezt a lovagi feladatot? – A kérdésről akár vitát is rendezhetünk.

Lovagias helyzetek, lovagjáték

Lóci azt mondta: „Ó, ezek a dolgok nekem is mennek.”

Mit gondoltok, igaza van? Tényleg ilyen könnyű védeni a gyengéket?

Könnyű lovagnak, lovagiasnak lenni? Tudjátok-e, mire mondjuk ma is, hogy lovagias?

- tiszteletben tartja a másikat
- erős, de nem erőszakos
- a gyengébbet nem bántja, inkább védi
- udvarias, segítőkész
- sportszerű, aki betartja a szabályokat, és az ellenfelét tiszteli.

Próbáljuk ki képzeletben a lovagjátékot! Alkossanak a gyerekek kis csoportokat, és találjanak ki egy-egy élethelyzetet, amikor valaki lovagias, megvédi a gyengébbet, segít neki! Ha kitalálták a helyzetet, játsszák is el a csoportok spontán szerepjátékkal!

Végül mutassa be a többieknek is a szerepjátékot az a csoport, amelyik vállalkozik rá!

Beszélgessünk a bemutatott élethelyzetek alapján! Biztassuk a gyerekeket, hogy ne csak képzeletben és játékban legyenek lovagok, lovagiasak! Bátorítsuk a lányokat is a lovagias tulajdonságok gyakorlására!